

situace, kdy dojde ke spáchání trestného činu rvačky mezi sportovci samotnými, případně mezi sportovci a diváky v průběhu sportovního utkání. Tyto situace nebudou časté, nicméně nejsou ani vyloučené, jak nám naznačuje zahraniční judikatura.⁹⁸

Rvačka z hlediska trestního práva spočívá ve vzájemném napadání nejméně tří osob, přičemž se všechny tyto osoby navzájem ohrožují na zdraví a životě. Toto jednání musí být takové povahy, že se tyto subjekty opravdu navzájem ohrožují na zdraví a životě.⁹⁹

Pro rvačku platí, že všechny osoby, které se této rvačky aktivně účastní, mají postavení útočníka, nikoli obránce. V tomto případě je třeba odlišovat situace, kdy se osoba bude bránit např. v nutné obraně dvěma útočníkům, tento případ nebude posuzován jako rvačka (samozřejmě za předpokladu, že budou splněny podmínky nutné obrany).

4.6. Okolnosti vylučující protiprávnost

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou v trestním právu všeobecně známým institutem a jsou dlouhodobě zakotveny i v českém trestním právu, aktuálně v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny v § 28 až § 32. Jedná se o právní úpravu krajní nouze, nutné obrany, svolení poškozeného, přípustného rizika a oprávněného použití zbraně. Trestněprávní teorie a praxe vytvořila i některé další okolnosti vylučující protiprávnost, např. výkon práva, výkon povolání a výkon jiné dovolené činnosti apod.¹⁰⁰

Okolnostmi vylučujícími protiprávnost označujeme taková jednání, která sice zdánlivě obsahují všechny znaky trestného činu, ale ve skutečnosti u nich chybí znak protiprávnosti, z toho důvodu se již od počátku nejedná o trestný čin, jednání není trestné.

V souvislosti s okolnostmi vylučujícími protiprávnost lze uvést, že v trestním zákoníku, resp. v žádném právním předpise v České republice není výslovně řešena jak trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, tak konkrétní okolnosti vylučující protiprávnost zabývající se výlučně sportem.

---

⁹⁸ Např. případ *Butcher vs. Jessop*, kdy došlo k rvačce mezi fotbalisty v průběhu fotbalového utkání mezi Celtic Glasgow a Glasgow Rangers.

⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1628.

¹⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 316.

Je tedy nutné využít současnou právní úpravu v trestním zákoníku a pokusit se podřadit jednání sportovců pod některou z okolností zde uvedených.

Dle současné právní úpravy připadají v úvahu pro oblast sportu dvě okolnosti vylučující protiprávnost: svolení poškozeného dle § 30 trestního zákoníku a přípustné riziko dle § 31 trestního zákoníku. Třetí okolností vylučující protiprávnost, která připadá v úvahu z hlediska platné právní úpravy, lze ve výjimečných případech uvést nutnou obranu, nicméně o jejím použití lze hovořit spíše jen v teoretické rovině. Trestněprávní teorie doplňují zmíněné okolnosti vylučující protiprávnost o další okolnosti, a to zejména výkon dovolené činnosti, výkon povolání a výkon práva. Institut krajní nouze lze pro oblast trestní odpovědnosti ve sportu téměř vyloučit, stejně jako oprávněné použití zbraně uvedené v § 32 trestního zákoníku, jehož použitelnost je pro tento případ naprosto vyloučena.

4.6.1. Nutná obrana

Ačkoli se na první pohled jeví použití nutné obrany ve sportu jako nemožné, výjimečně lze nalézt situace, kdy i tato okolnost vylučující protiprávnost může být uplatněna. Nutnou obranou dle znění zákona rozumíme takové jednání, kterým někdo odvrací přímo hrozící a trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákoníkem. O nutnou obranu nepůjde, pokud byla obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Útok zahrnuje jednání úmyslné, přičemž se musí jednat o čin protiprávní (nikoli však čin trestný, může se jednat např. i o slabší fyzické útoky proti integritě člověka, které nemají za následek ublížení na zdraví).¹⁰¹

Nutná obrana je institutem, který dává možnost k ochraně vlastních a cizích zájmů v situaci, kdy není možná ochrana ze strany veřejné moci, resp. kdy nemůže být rychle a efektivně poskytnuta. Zranění v rámci sportovní činnosti budou ve většině případů spáchána nedbalostně, na základě porušení sportovních pravidel, obecné prevenční povinnosti nebo v důsledku lehkovážného jednání sportovce. Jak z předchozího výkladu již vyplynulo, existuje řada situací, kdy dojde k neočekávaným, excesivním jednáním, která jsou spáchána v rámci sportovní činnosti, ale nemají se sportem příliš společného. Z tohoto důvodu není třeba, aby tato jednání byla zahrnuta částečnou sportovní imunitou, která je v rámci sportovní činnosti poskytována,

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 401.

a v rámci které je tolerováno chování, jež by za jiných okolností mohlo zakládat trestní odpovědnost.

Na základě těchto skutečností lze dovodit, že právě proti těmto útokům může být za určitých okolností aplikace nutné obrany přípustná, byť se nebude patrně jednat o časté případy. Půjde zejména o jednání, kdy jeden ze sportovců začne druhého fyzicky napadat v průběhu sportovní činnosti, například v průběhu fotbalového utkání, kdy napadená osoba nemá v dispozici míč a aktivně se v danou chvíli neúčastní hry (napadený sportovec v tom případě, pokud je útok přímo hrozící a trvajícím a jsou splněny další obligatorní podmínky, může jednat v nutné obraně nejen k ochraně svých zájmů, ale i k ochraně zájmů třetích osob, tzv. pomoc v nutné obraně¹⁰²).

Ze zahraniční judikatury bychom mohli uvést jeden modelový případ, kdy došlo k uplatnění nutné obrany jako okolnosti vylučující protiprávnost ve sportu. Jedná se o případ *R vs. Hardy*,¹⁰³ který se odehrál v průběhu ragbyového utkání, kdy obviněný udeřil poškozeného tak, že mu tím přivodil smrt a v důsledku toho byl obžalován ze zabití. Jeho obhajoba byla postavena mimo jiné na argumentu, že se pouze bránil, jelikož byl předtím udeřen úmyslně zezadu do hlavy. Na základě tohoto předchozího útoku osoby, které se bránil, udeřil tuto osobu, čímž ji bohužel způsobil smrtelný následek (ten to úder samozřejmě nebyl veden s úmyslem způsobit takový následek). Obviněný byl zproštěn obvinění a uznán nevinným, neboť bylo prokázáno, že jednal v nutné obraně. Z našeho pohledu se jedná o zajímavý rozsudek, neboť lze konstatovat, že vzhledem ke koncepci nutné obrany v české právní teorii, dosavadní judikatuře a běžné právní praxi by byla osoba shledána vinou ze spáchání trestného činu.

4.6.2. Svolení poškozeného

Při aplikaci tohoto institutu v oblasti sportu vycházíme zejména z obecného předpokladu, že osoba, která aktivně vstupuje do některé sportovní činnosti, dává zároveň souhlas s případným zraněním způsobeným v průběhu této činnosti. Teorie souhlasu poškozeného je jednou ze základních teorií posuzování trestní odpovědnost ve sportu. Lze konstatovat, že samotné aktivní vykonávání sportovní činnosti samo o sobě presumuje, že může dojít k ně-

---

¹⁰² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 266.

¹⁰³ LEWIS, Adam, TAYLOR, Jonathan. *Sport: Law and Practice*. 2. vydání. Haywards Heath: Bloomsbury Professional, 2008, s. 1087.

jakému zranění, ale patrně se bude jednat o zranění vycházející z obvyklého provozování této činnosti způsobená vis maior, bez ohledu na nedovolené chování protihráče, případně drobná zranění způsobená protihráčem. Těžko lze však dovozovat, že poškozený dává souhlas k tomu, aby mu bylo způsobeno nějaké vážnější zranění „likvidačního“ charakteru, které by mělo za následek vážné zdravotní komplikace, případně zranění takového charakteru, které by způsobovalo trvalé zdravotní následky (a to nejen v té podobě, že by nebyl schopen dále vykonávat sportovní činnost, ale i takové následky, které by negativně ovlivnily výkon jeho pracovní činnosti). V případě svolení poškozeného lze hovořit spíše o tom, že si je sportovec vědom toho, že mu může být ublíženo na zdraví, přičemž však tato vědomost žádným způsobem nenahrazuje jeho souhlas.¹⁰⁴

Určitou výjimkou jsou v tomto směru bojové (kontaktní) sporty. Jak je uvedeno v části práce týkající se tohoto druhu sportovní činnosti, jedná se o takový druh sportu, jehož podstatou je přímý fyzický intenzivní kontakt mezi dvěma osobami. Tento kontakt spočívá ve vzájemném útočení, a to v rámci daných pravidel a dle charakteru daného bojového stylu, což v sobě zahrnuje vysokou míru rizika způsobení zranění. Většina těchto sportů je koncipována na tom základě, že jejich ukončení je vázáno buď na vypršení určitého časového limitu, nebo na základě způsobení knock-outu protivníka. Jedná se o specifický druh sportovní činnosti, ve kterém je značně posunuta hranice trestní odpovědnosti a nelze u něj aplikovat pravidla použitelná pro ostatní druhy sportů. Zároveň tyto bojové sporty tvoří určitou výjimku z pravidla, že osoba nemůže dávat souhlas k tomu, aby jí bylo způsobeno ublížení na zdraví. Účastník tohoto sportu sice nedává výslovný souhlas k tomu, aby mu byla způsobena zdravotní újma, nicméně se to v tomto sportu dá běžně předpokládat, resp. je to obvyklá součást provozování tohoto sportu. Běžné uplatňování trestní odpovědnosti by tedy bylo z tohoto pohledu kontraproduktivní.

Trestní odpovědnost se bude vztahovat pouze na určité výjimečně excesy, tzn. jednoznačné a prokazatelné porušení sportovních pravidel, která jsou pro daný bojový styl platná. Pokud k takovému porušení dojde a v důsledku toho dojde ke způsobení zranění, pak lze o uplatnění trestní odpovědnosti u bojových sportů uvažovat.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 318; KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*, 2006, 7–8, s. 67.

Z hlediska použitelnosti § 30 trestního zákoníku pro oblast sportu (výjma zmíněných případů trestní odpovědnosti u bojových sportů) shledáváme problém především v podmínce, že se musí jednat „o zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat“. Třetí odstavec uvedeného ustanovení totiž výslovně stanoví, že za svolení nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení, s výjimkou lékařských zákroků, které jsou provedeny lege artis.¹⁰⁵ Sportovec tedy nemůže dobrovolně souhlasit s tím, aby mu bylo v rámci sportovní činnosti ublíženo na zdraví. Zejména z toho důvodu působí aplikace svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost pro oblast sportu ne příliš vhodná.

4.6.3. Přípustné riziko

Další okolností vylučující protiprávnost uvedenou v trestním zákoníku, která přichází v úvahu pro oblast sportu, je přípustné riziko. Dle znění tohoto ustanovení se dá předpokládat, že hlavním cílem bylo postihnout situace týkající se vědecko-technického vývoje, zejména pokroku ve vědě, lékařství apod. Jedná se zejména o případy, kdy dochází k vývoji a zavádění nových postupů, technologií, výrobků, léčebných metod a přístupů. Při tomto vývoji dochází k určitému riziku, které je tolerováno z toho důvodu, že přináší společensky prospěšné hodnoty a zisky (společenská efektivnost a produktivita práce, osobní, časové a materiální úspory).¹⁰⁶

Jak uvádí odborná literatura, společenská potřeba vychází z faktorů společenské nutnosti a potřeby, účel tohoto jednání musí být rentabilní ze společenského hlediska, musí odpovídat aktuálním potřebám společnosti.¹⁰⁷ Přípustné riziko spočívá v tom, že při zavádění nových postupů je třeba některé zájmy, které jsou jinak chráněné, vystavit nebezpečí, neboť bez tohoto nebezpečí nedochází k vědecko-technickému pokroku.¹⁰⁸

Dle důvodové zprávy by se právě tato okolnost vylučující protiprávnost uvedená v trestním zákoníku měla vztahovat mimo jiné i na případy týkající

---

¹⁰⁵ Srov. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 273.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 357.

¹⁰⁷ KUČHTA, Josef. Přípustné riziko jako okolnost vylučující protiprávnost v návrhu kodifikace trestního práva hmotného. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 6, s. 166.

¹⁰⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 275.

se sportovních aktivit.¹⁰⁹ Zákodárce patrně uvažoval o použití přípustného rizika i pro oblast sportu v souvislosti se společensky prospěšnou činností. V kontextu celého ustanovení lze však těžko nalézt toto spojení se sportem, uvedené ustanovení je koncipováno převážně na oblast vědy a výzkumu.

Na tomto místě je třeba poznamenat, že aplikace přípustného rizika pro oblast sportu je téměř vyloučena u amatérsky provozovaných sportů. Jedná se totiž pouze o činnost vykonávanou za účelem zábavy, nikoli v kontextu společensky prospěšné činnosti zamýšlené v tomto ustanovení, resp. společensky prospěšného následku.

V souvislosti s právní úpravou přípustného rizika uvedenou v trestním zákoníku a důvodovou zprávou k tomuto zákoníku lze říci, že uvedené ustanovení nelze příliš aplikovat pro oblast sportu. Zákodárce patrně podřadil sportovní činnost pod uvedené ustanovení, aby tím vyplnil mezeru v trestním zákoníku a zároveň si vytvořil určité alibi pro situaci, že se objeví potřeba dané situace řešit, nicméně formulace této okolnosti vylučující protiprávnost se bude týkat především vědy a výzkumu. Z tohoto důvodu lze považovat podřazení sportovní odpovědnosti pod institut přípustného rizika v trestním zákoníku jako nešťastný (alespoň v kontextu tohoto ustanovení).

4.6.4. Výkon dovolené činnosti, výkon povolání a výkon práva

Výkon dovolené činnosti je okolnost vylučující protiprávnost v zákoně neuvedená, která vznikla v trestněprávní teorii, nicméně přichází v úvahu při aplikaci okolností vylučujících protiprávnost ve sportu. Tento institut vychází z toho, že stát toleruje či podporuje určitou činnost a zároveň tím toleruje určitou míru nebezpečí. Tato činnost by měla mít společensky prospěšný charakter. Existuje zde tedy určitá míra tolerance za jednání spáchané v rámci této činnosti. Takováto okolnost vylučující protiprávnost je použitelná jak pro profesionální, tak amatérské sportovce. Aplikace tohoto institutu vychází z toho, že ve sportu je tolerována určitá míra nebezpečí, tj. je přípustná určitá míra rizika ublížení na zdraví.

U profesionálních sportovců by mohlo přicházet v úvahu jako okolnost vylučující protiprávnost i výkon povolání. Je zřejmé, že v případě výkonu povolání, tj. profesionálních sportovců, bude posuzování trestní odpovědnosti odlišnější než u amatérských sportovců. Profesionální sportovec by měl předpokládat vyšší míru rizika ublížení na zdraví.

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku [online]. trestnizakonik.cz [cit. 24. 10. 2013]. Dostupné na <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

Další okolností vylučující protiprávnost, která také není součástí českého trestního zákoníku, ale vznikla v trestněprávní nauce,¹¹⁰ je výkon práva. Výkon práva může vyplývat z určité právní normy nebo může být např. založen rozhodnutím oprávněného subjektu.¹¹¹ V případě výkonu práva je na místě zmínit slovenskou právní úpravu okolností vylučujících protiprávnost, která obsahuje výkon práva jako jednu z okolností vylučujících protiprávnost uvedenou v zákoně,¹¹² která je zároveň použitelná pro oblast sportu.

4.6.5. Sportovní riziko

Teorie sportovního rizika patří mezi jednu z relevantních a aktuálních zahraničních sportovně-právních doktrín týkající se právní odpovědnosti sportovců (teorie přípustného sportovního rizika). V současnosti u nás zatím není teorie sportovního rizika propracována v teoreticko-právní rovině, natož tak v legislativní rovině.¹¹³ Vzhledem k dosavadnímu dynamickému vývoji sportu se dá předpokládat, že počet případů trestní odpovědnosti ve sportu řešených před soudem bude přibývat.

Do budoucna by dle našeho názoru stálo za zvážení, zda nezakotvit otázku sportovního rizika jako samostatnou okolnost vylučující protiprávnost do trestního zákoníku. Jak již bylo výše v práci uvedeno, současná právní úprava v trestním zákoníku není zcela vyhovující (svolení poškozeného dle § 30 trestního zákoníku je téměř vyloučeno a otázka přípustného rizika dle § 31 je při aplikaci pro oblast sportovní činnosti velice sporná). Tato právní úprava je sice doplněna trestněprávní teorií, která přináší některé další okolnosti vylučující protiprávnost, které však nejsou uvedeny v trestním zákoníku, takže jejich použitelnost je pro praxi rovněž sporná. Legislativní úpravou sportovního rizika by se předešlo pochybnostem o tom, jak se vypořádávat s otázkou trestní odpovědnosti ve sportu, resp. s jejím postihem.

Bohužel v našich podmínkách neexistuje ani řádně propracovaná teorie trestní odpovědnosti ve sportu, ze které by mohly soudy případně čerpat. Z tohoto vyplývá, že případy, které se řeší, se posuzují ad hoc, aniž by existo-

---

¹¹⁰ Např. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 278–281.; KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 397.

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 317.

¹¹² § 29 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ Nicméně existence tohoto tzv. sportovního rizika již byla zmíněna např. v rozhodnutí Okresního soudu v Blansku 77 C 353/2009.

vala nějaká koncepce, na základě které se bude trestní odpovědnost posuzovat. Lze konstatovat, že otázka odpovědnosti ve sportu byla v judikatuře řešena prozatím sporadicky, nicméně v poslední době těchto případů přibývá.¹¹⁴

Podstata sportovního rizika vychází z toho, že v souvislosti s vykonáváním sportovní činnosti je i zvýšená míra rizika nebezpečí vzniku újmy. Osoba, která provozuje sportovní činnost, si je vědoma tohoto rizika možnosti vzniku zranění, a přesto do této činnosti dobrovolně vstupuje.¹¹⁵ Lze konstatovat, že teorie sportovního rizika by měla být určitou kombinací dalších okolností vylučujících protiprávnost, zejména svolení poškozeného, přípustného rizika, výkonu práva a výkonu dovolené činnosti. Jedná se tedy o specifickou okolnost vylučující protiprávnost, která by se týkala výhradně sportu. Mohlo by se tedy jednat o určitý speciální případ přípustného rizika uvedený v trestním zákoníku pouze pro oblast sportu. Otázkou zůstává, jak by mělo být toto ustanovení v zákoně koncipováno. Z hlediska různorodosti sportu, který obsahuje celou řadu sportovních činností s menší či větší mírou tolerance případných zranění, se přikláníme spíše k obecné definici. Smyslem zavedení této nové okolnosti vylučující protiprávnost by bylo přijetí a akceptování sportovního rizika. Nicméně pro posuzování případů týkajících se trestní odpovědnosti za zranění způsobená ve sportu by bylo zřejmé, že zde určitá míra rizika je, prozatím tato skutečnost není jasná ani v právní teorii, ani v judikatuře soudů.¹¹⁶ Úlohou soudu by poté bylo posouzení konkrétních okolností daného případu právě s ohledem na skutečnost, že určitá míra rizika je ve sportu tolerována.

¹¹⁴ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu: 5 Tdo 997/2002, 3 Tdo 1355/2006, 8 Tdo 68/2010.

¹¹⁵ KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*, 2006, 7–8, s. 67.

¹¹⁶ Vyjma jediného zmíněného rozhodnutí 77 C 353/2009, nicméně se jedná o rozhodnutí ad hoc, z tohoto důvodu nelze hovořit o nějaké ustálené judikatuře.